

**Українська мова як іноземна
для англомовних
студентів-медиків: у 2 книгах.
Книга 2. Основи професійного
мовлення: підручник**

Національний (міжкафедральний) підручник з електронним аудіододатком укладено у двох книгах згідно зі Стандартизованими вимогами до рівнів володіння українською мовою як іноземною з метою підготовки фахівців за напрямками 222 «Медицина», 221 «Стоматологія», 226 «Фармація», а також відповідно до сучасної концепції викладання української мови як іноземної. Лексичний та граматичний матеріал підручника спрямований на формування комплексу компетентностей, умінь і навичок мовленнєвої взаємодії студента-медика в усній і письмовій формах з огляду на мотиви, цілі та соціальні норми комунікативної поведінки у сферах соціокультурної комунікації (зокрема, на етапі первинної адаптації студента-іноземця в україномовному середовищі). Цьому сприяє використання вправ із електронного аудіододатка. Для студентів, лікарів-інтернів, викладачів, слухачів післядипломної освіти медичних закладів вищої освіти Міністерства охорони здоров'я України.

УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА

ДЛЯ АНГЛОМОВНИХ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

У 2 КНИГАХ

За редакцією
професора **С.М. ЛУЦАК**

КНИГА 2

ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ

РЕКОМЕНДОВАНО

вченою радою ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет» як національний (міжкафедральний) підручник для англomовних студентів, лікарів-інтернів, викладачів, слухачів післядипломної освіти медичних закладів вищої освіти МОЗ України

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішенням семінару-наради «Актуальні питання викладання дисципліни “Українська мова як іноземна”: презентація проекту міжкафедрального підручника» (з дистанційною участю фахівців однопрофільних кафедр закладів вищої освіти МОЗ України) як базовий підручник для англomовних студентів закладів вищої освіти МОЗ України

Київ
ВСВ «Медицина»
2019

Матеріал захищений авторським правом

УДК 811.161.2
ББК 83.3 Укр.я73
У45

Рекомендовано вченою радою ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет» як національний (міжкафедральний) підручник для англомовних студентів, лікарів-інтернів, викладачів, слухачів післядипломної освіти медичних закладів вищої освіти МОЗ України (протокол № 17 від 30.10.2018)

Затверджено рішенням семінару-наради «Актуальні питання викладання дисципліни “Українська мова як іноземна”: презентація проекту міжкафедрального підручника» (з дистанційною участю фахівців однопрофільних кафедр закладів вищої освіти МОЗ України), організованого опорною кафедрою мовознавства ІФНМУ, як базовий підручник для англомовних студентів закладів вищої освіти МОЗ України (протокол № 7 від 20.06.2018)

Автори:

вступ — С.М. Луцак, д-р філол. наук, проф., зав. каф. мовознавства Івано-Франківського національного медичного університету, кер. авт. кол.; розділи 1—4 — авторська група каф. мовознавства Івано-Франківського національного медичного університету: С.М. Луцак, д-р філол. наук, проф., зав. каф., А.В. Ільків, д-р філол. наук, доц., О.І. Криницька, канд. філол. наук, доц.; Н.І. Трефяк, канд. філол. наук, викл. філол. дисциплін КВНЗ «Коломийський педагогічний коледж Івано-Франківської обласної ради»; розділи 5—9 — авторська група кафедри суспільних наук та українознавства ВДНЗУ «Буковинський державний медичний університет»: А.В. Аністратенко, канд. філол. наук, доц., Ю.М. Руснак, канд. філол. наук, доц., М.В. Цуркан, канд. філол. наук, доц.; розділи 10—14 — авторська група кафедри мовної підготовки Запорізького державного медичного університету: К.І. Гейченко, канд. пед. наук, доц., зав. каф., Л.В. Даниленко, канд. філол. наук, старш. викл., Н.О. Коновальчук, старш. викл., О.І. Агіна, старш. викл.; довідник з української мови та словник лінгвістичних термінів — авторська група каф. мовознавства Івано-Франківського національного медичного університету: Г.Я. Іванишин, канд. пед. наук, доц., О.А. Федорова, канд. пед. наук, доц.

Національний (міжкафедральний) підручник з електронним аудіододатком укладено у двох книгах згідно зі Стандартизованими вимогами до рівнів володіння українською мовою як іноземною з метою підготовки фахівців за напрямками 222 «Медицина», 221 «Стоматологія», 226 «Фармація», а також відповідно до сучасної концепції викладання української мови як іноземної. Лексичний та граматичний матеріал підручника спрямований на формування комплексу компетентностей, умінь і навичок мовленнєвої взаємодії студента-медика в усній і письмовій формах з огляду на мотиви, цілі та соціальні норми комунікативної поведінки в різних сферах і ситуаціях професійно зорієнтованого мовлення (зокрема, під час проходження практики в лікувальних закладах). Цьому сприяє використання вправ із електронного аудіододатка.

Для студентів, лікарів-інтернів, викладачів, слухачів післядипломної освіти медичних закладів вищої освіти Міністерства охорони здоров'я України.

Рецензенти:

Н.М. Філянкіна, д-р філос. наук, канд. філол. наук, доц., зав. каф. гуманітарних наук Національного фармацевтичного університету;

О.М. Рак, канд. філол. наук, доц., зав. каф. іноземних мов ВДНЗУ «Буковинський державний медичний університет»

Запис аудіофайлів здійснено у студії ТРК «Карпати» (м. Івано-Франківськ, вул. Січових стрільців, 30 А).

Диктори:

Наталія Гаєвська — бренд-войс UA: Українське радіо «Карпати»;

Святослав Кут — доцент кафедри мовознавства ІФНМУ

Електронний аудіододаток

Для отримання аудіододатка відскануйте QR-код або перейдіть за посиланням:

<http://link.medpublish.com.ua/75164.rar>

ISBN 978-617-505-740-7 (вид. у 2 кн.)
ISBN 978-617-505-741-4 (кн. 2)

© С.М. Луцак, А.В. Ільків, О.І. Криницька, Н.І. Трефяк,
А.В. Аністратенко, Ю.М. Руснак, М.В. Цуркан, К.І. Гейченко,
Л.В. Даниленко, Н.О. Коновальчук, О.І. Агіна, Г.Я. Іванишин,
О.А. Федорова, 2019
© ВСВ «Медицина», оформлення, 2019

Зміст

Вступ	5
1. Лікарня. Стаціонар. Медична картка стаціонарного хворого	7
1.1. Структура лікувальних закладів	7
1.2. Людський організм. Системи людського організму. Органи чуття.....	13
1.3. Медичне обладнання, обстеження.....	21
1.4. У приймальньому відділенні: первинний огляд пацієнта. Паспортна частина	29
2. У гастроентерологічному відділенні	47
2.1. Захворювання органів травної системи. Скарги пацієнта, симптоми захворювань, діагностика, рекомендації.....	47
2.2. Профілактика захворювань органів травної системи	58
2.3. Спілкування лікаря і пацієнта із симптомами захворювань органів травної системи.....	65
3. У пульмонологічному і ЛОР-відділеннях	79
3.1. Органи дихальної системи і ЛОР-органи: комунікативний аспект	79
3.2. Захворювання дихальної системи: збір анамнезу, з'ясування клінічної картини	86
3.3. Захворювання ЛОР-органів: збір анамнезу, з'ясування клінічної картини	92
3.4. Спілкування лікаря і пацієнта із симптомами захворювань органів дихальної системи та ЛОР-органів. Анамнез хвороби.....	98
4. У кардіологічному відділенні	109
4.1. Органи, складники і захворювання серцево-судинної системи.....	109
4.2. Кров. Групи крові. Донорство	119
4.3. Спілкування лікаря і пацієнта з ознаками захворювань серцево-судинної системи. Анамнез життя.....	127
5. У терапевтичному відділенні	139
5.1. Структура і функції терапевтичного відділення.....	139
5.2. Терапевтичне відділення. В ендокринолога: ендокринні захворювання, їх симптоми і скарги пацієнта	147
5.3. Органи і складники сечової системи: комунікативний аспект	155
5.4. Спілкування терапевта, ендокринолога, імунолога і уролога з пацієнтом	162
6. У травматологічному і хірургічному відділеннях	171
6.1. Органи і складники опорно-рухової системи: комунікативний аспект	171
6.2. Захворювання опорно-рухового апарату.....	181
6.3. Хірургічне відділення	189
6.4. Спілкування травматолога-ортопеда і хірурга з пацієнтом	198

7. У дерматологічному диспансері.....	207
7.1. Поняття про дерматологічні захворювання. Скарги пацієнта, симптоми захворювань.....	207
7.2. Спілкування дерматолога з пацієнтом. Об'єктивне обстеження.....	213
8. У психоневрологічному диспансері	221
8.1. Психіатрична лікарня (диспансер), неврологія: хвороби, профілактика, скарги пацієнта.....	221
8.2. Спілкування психіатра і невропатолога з пацієнтом: огляд, обстеження, рекомендації. Об'єктивне обстеження	230
9. В інфекційному відділенні.....	237
9.1. Види, причини, збудники і шляхи передачі інфекційних захворювань.....	237
9.2. Інфекційні захворювання: симптоми, діагностика і профілактика	243
9.3. Спілкування інфекціоніста з пацієнтом. Попередній діагноз.....	251
10. У пологовому будинку	261
10.1. Пологовий будинок, його функції та структура	261
10.2. Перебіг пологів.....	268
10.3. Спілкування акушера-гінеколога з пацієнткою. Опитування породіллі.....	274
11. У дитячій лікарні.....	293
11.1. Дитячі лікувально-профілактичні заклади. Основні скарги дитини (її батьків) із захворюваннями різних систем та органів	293
11.2. Дитячі захворювання. Симптоми. Лікування.....	302
11.3. Спілкування дитячого лікаря з батьками і хворою дитиною.....	310
12. В онкологічному диспансері.....	323
12.1. У приймальному відділенні. Скарги хворого	323
12.2. Спілкування онколога з пацієнтом. Полілог. Дискусія	332
13. У стоматологічній поліклініці.....	343
13.1. Структура і функції стоматологічної поліклініки.....	343
13.2. Поняття про зубощелепну систему. Захворювання зубів і ротової порожнини.....	350
13.3. Спілкування лікаря-стоматолога з пацієнтом	358
14. Провізор в аптеці	365
14.1. Структура аптеки. Класифікація ліків.....	365
14.2. Порядок відпускання ліків в Україні.....	373
14.3. Особливості спілкування працівників аптеки з відвідувачами різних категорій.....	379
Додатки.....	393
Додаток 1. Довідник з української мови / Ukrainian Language Reference Book.....	393
Додаток 2. Словник лінгвістичних термінів / Glossary of Linguistic Terms	447
Список використаних літературних джерел	453

Вступ

З кожним роком ринок освітніх послуг України стає все привабливішим і перспективнішим для іноземних студентів, зокрема студентів-медиків, а, отже, вивчення української мови як іноземної є невід'ємною частиною навчання і професійного зростання, не лише найефективнішим засобом адаптації іноземця в чужомовному середовищі, а й необхідним інструментом для засвоєння клінічних дисциплін, проходження практики. Зважаючи на це, створення міжкафедрального підручника з дисципліни «Українська мова як іноземна» на часі.

Основним завданням, яким керувався авторський колектив під час підготовки міжкафедрального підручника з української мови як іноземної для англомовних студентів, котрі готуються до проходження практики в лікувальних закладах, стало формування в них комунікативної, лінгвістичної, соціокультурної та фахово зорієнтованої компетентностей, що забезпечать уміння ефективно використовувати українську мову в різноманітних ситуаціях соціального, навчально-академічного й фахового спілкування (зокрема, під час проходження практики в лікувальних закладах).

Структура підручника передбачає поділ на розділи (тематичні блоки), кожен з яких складається з окремих занять. Структурні межі цих занять є умовними і визначаються підтемами. Крім комплексу основних завдань підручник містить завдання для самостійної роботи студентів й українсько-англійський словник активної лексики, зокрема лексики медичної терміносистеми.

Комплекс лексико-граматичних вправ підручника спрямований на формування практичних умінь і навичок усного й писемного мовлення у сфері професійної діяльності лікаря, опанування базового словника медичних термінів, уміння вести професійний діалог із пацієнтом, дискутувати на загальнонаукові і власне медичні теми. У підручнику передбачено завдання різного рівня складності. У книзі є також граматичний довідник і словник лінгвістичних термінів.

Автори підручника під час його створення керувалися такими основними принципами, як домінування комунікативного підходу і професійно зорієнтованого наповнення змістового складника, дотримання принципу системності у процесі підготовки завдань з усіх видів мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, аудіювання, письмо), принципу адаптації навчальних матеріалів до комунікативних потреб студентів-медиків.

Базовий компонент вищої медичної освіти в Україні передбачає опанування іноземними студентами знань з предмета «Українська мова як іноземна», що й зумовлює актуальність підготовки міжкафедрального підручника із зазначеного курсу. Підручник укладено відповідно до чинної примірної програми навчальної дисципліни підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальностей: 222 «Медицина», 221 «Стоматологія», 226 «Фармація», розробленої авторським колективом опорної кафедри мовознавства ЗВО МОЗ України Івано-Франківського національного медичного університету (завідувач – проф. **Луцак С. М.**).

Підготовку матеріалів підручника здійснювали колективи однопрофільних кафедр ЗВО МОЗ України. Коригування матеріалів підручника на завершальному етапі його підготовки здійсни-

ли члени авторського колективу опорної кафедри Івано-Франківського національного медичного університету.

Координація, загальне керівництво робочими групами та редагування – завідувач опорної кафедри мовознавства Івано-Франківського національного медичного університету, доктор філологічних наук, професор *Луцак Світлана Миколаївна*.

Склад авторського колективу обговорено і схвалено на семінарі-наradі щодо викладання «Української мови як іноземної» у ЗВО МОЗ України (Івано-Франківський національний медичний університет, протокол № 3 від 3 березня 2017 року).

Умовні позначення і скорочення: Abbreviation and shortenings

голосн. – голосний	НДВ – недоконаний вид
ДВ – доконаний вид	Ор. в. – орудний відмінок
Д. в. – давальний відмінок	приголосн. – приголосний
дієвідм. – дієвідміна	Р. в. – родовий відмінок
жін. р. – жіночий рід	сер. р. – середній рід
зв. – звук	чол. р. – чоловічий рід
Зн. в. – знахідний відмінок	□ – нульове закінчення
Кл. в. – кличний відмінок	I – I дієвідміна
М. в. – місцевий відмінок	II – II дієвідміна
Н. в. – називний відмінок	

– аудіювання;

– вправи на розвиток усного мовлення;

– письмо;

– читання;

* – завдання підвищеної складності.

* * *

У книзі використано аудіофайли.

Запис здійснено у студії ТРК «Карпати» (м. Івано-Франківськ, вул. Січових стрільців, 30 А).

Диктори: Наталія Гаєвська – бренд-войс UA: Українське радіо «Карпати».

Святослав Кут – доцент кафедри мовознавства ІФНМУ.

2.3. Спілкування лікаря і пацієнта із симптомами захворювань органів травної системи

1. Об'єднайте репліки лікаря і пацієнта, діалог прочитайте.

Лікар	Пацієнт
– Добрий день! Заходьте, сідайте. Що Вас турбує?	– Вночі і на голодний шлунок.
– Лягайте, будь ласка. Де болить?	– Два тижні.
– Який біль?	– Непостійний, буває дуже гострий і сильний.
– Як довго у Вас болить живіт?	– Ось тут.
– Коли Ви відчуваєте біль?	– Так, проносні засоби.
– Які ще симптоми Ви відчуваєте?	– Також у мене печія через півтори-дві години після їди.
– Які у Вас випорожнення?	– У мене болить живіт. Після їди мене нудить і буває блювання.
– Ви вживали якісь ліки?	– У мене закрепи.

2. Утворіть речення, запишіть усі слова у правильній формі.

Терапевт: добрий / день / заходити / сідати / що / Ви / турбувати.
 Пацієнт: у / я / боліти / живіт / і / я / нудити
 Терапевт: лягати / будь ласка / де / боліти
 Пацієнт: у / лівий / бік
 Терапевт: скільки / час / Ви / відчувати / біль
 Пацієнт: понад / тижня
 Терапевт: який / ще / симптоми / Ви / відчувати

Пацієнт: у / я / відрижка / печія / нудота
 Терапевт: Ви / вживати / якийсь / ліки
 Пацієнт: я / вживати / проносний / засоби
 Терапевт: самолікування / могли / бути / шкідливий / для / ваше / здоров'я / Ви / треба / здати / аналізи / і / зробити / гастроскопія / після / це / я / змогли / поставити / діагноз / і / призначити / лікування.

3. Доповніть діалог.

Пацієнт: Добрий день!
 Терапевт: ...
 Пацієнт: У мене болить живіт і мене нудить.
 Терапевт: ...
 Пацієнт: У лівому боці. У верхній ділянці живота.
 Терапевт: ...
 Пацієнт: Понад тиждень.
 Терапевт: ...
 Пацієнт: Зразу після їди або якщо я не їм довгий час.

Терапевт: ...
 Пацієнт: У мене також є відрижка, печія, нудота, а вранці може бути блювання.
 Терапевт: ...
 Пацієнт: Я їм переважно бутерброди, не маю часу готувати.
 Терапевт: ...
 Пацієнт: Я вживав ліки від болю.
 Терапевт: ...

4. Розділіть репліки лікаря і пацієнта. Діалог запишіть.

Добрий день. Заходьте, сідайте. Що Вас турбує? Я почуваюся погано останні кілька днів. У мене трохи підвищена температура і болить живіт. Вас нудить? Так, мене нудить, і я блював кілька разів. Давайте я Вас огляну. Горло не болить? Ні. У Вас був пронос? Так. Можливо, Ви з'їли щось недавно, що могло зашкодити? Не знаю, можливо... Так, я ходив з друзями на шашлики недавно, і м'ясо було не дуже добре просмажене. Це може бути через шашлик,

або, можливо, ви з'їли щось, що зберігалось без холодильника надто довго. Так, мені стало погано того вечора після шашлику. Вам треба полежати в ліжку день-два. Я випишу вам ліки від болю у шлунку і від проносу. Пийте багато води і спробуйте не хвилюватися якийсь час. Дякую. Скільки я маю заплатити? Консультація безкоштовна, але вам треба заплатити за ліки в аптеці. Звичайно. Дякую. До побачення. До побачення.

5. Складіть діалог лікаря і пацієнта відповідно до ситуації.

Іпохондрія

Ахмед – студент третього курсу медичного університету. У нього є предмет «Внутрішня медицина», і зараз він вивчає захворювання травної системи. Перша хвороба, про яку він почав читати, – гастрит. Коли він прочитав усі симптоми, то подумав, що, можливо, у нього є ця хвороба.

Далі Ахмед перегорнув сторінку і почав читати про наступну хворобу – дуоденіт. Йому стало ясно – дуоденіт у нього також є. А ще у нього гепатит. І коліт. І багато інших хвороб.

Ахмед прочитав майже весь підручник, і коли закінчив читати, з жахом зрозумів, що у нього є майже всі хвороби травного тракту. Він сидів, думав і почувався все гірше і гірше. «Цікаво, скільки мені ще залишилось жити?» – подумав Ахмед. Він відкрив рот, щоб подивитися на язик. Язик був чорний. Ахмед пам'ятав, що недавно їв варення з чорниць, але думати, що язик чорний від варення, означало для нього, що він боїться подивитися правді в очі. Він також згадав, що вранці у нього були чорні випорожнення. А ще побачив, що шкіра на його обличчі така сама жовта, як його футболка. Ахмед раптом відчув, що його нудить. Він вирішив не марнувати час і пішов до лікаря.

6. Франсішку було госпіталізовано до лікарні. Вона говорить з подругою Альбертіною по телефону. Далі подано слова, які Франсішка використовує у розмові. Складіть діалог Франсішки й Альбертіни.

Із реплік Франсішки:

– Лікарня / вулиця Матейки / 34.
 – Учора / збирати / гриби / ліс / зварити / отруїтися.
 – Сильний / біль / у / живіт / нудота / блювання / запаморочення / температура.
 – Пити багато води / викликати блювання / промивання шлунку / викликати лікаря.
 – Приїхати / швидка допомога / забрати / у / лікарня.

– Лікар / оглянути / не дозволяти їсти / нічого.
 – Медсестра / доглядати / ставити крапельниця / робити уколи.
 – Здати аналіз / кров / сеча.
 – Середа / вдома / лікар / призначити дієту.
 – Усе добре. Скоро / зустрітися. Сумувати / за / ти.

7. Прочитайте діалог іноземного студента другого курсу і лікаря. Як ви думаєте, який діагноз установив лікар? Знайдіть 15 помилок у репліках іноземного студента.

Лікар: Добрий день, заходьте, сідайте, які у Вас скарги?

Студент: Добре день, у мене є болить у правому боці.

Лікар: Лягайте на кушетку, я Вас огляну. Тут болить?

Студент: Так.

Лікар: Скільки часу Ви відчуваєте біль?

Студент: Три день.

Лікар: Який характер болю?

Студент: Біль сильне і постійне.

Лікар: Біль віддає кудись?

Студент: Так, я також відчуваю біль у права нога, коли я йду.

Лікар: Ви міряли температуру?

Студент: Так, температура був 38 градусів.

Лікар: Які ще скарги у Вас є?

Студент: У мене нудить і блювання.

Лікар: Ви вживали якісь ліки?

Студент: Ні, я не вживали ліки. Я чекати, що біль мине сам. Я класти холодне компрес на місце болю.

Лікар: Що Ви їли останні три дні?

Студент: Майже нічого, я не хотіти їсти, але я пити багато води.

Лікар: У Вас ... , вам потрібна операція.

8. Прочитайте питання і початок відповіді. Подумайте, що лікар скаже далі. Продовжте відповідь лікаря.

– З якими проблемами пацієнти звертаються до Вас найчастіше?

Найчастіше звертаються з проблемами шлунка, дванадцятипалої кишки, жовчовивідних шляхів. Останніми роками стало більше пацієнтів із проблемами ... .

– Які симптоми дають людині зрозуміти, що у неї є захворювання?

Перший тривожний симптом – це неприємний запах з рота. Крім того, важливим симптомом є ... .

– Яких правил треба дотримуватися, щоб не захворіти?

Від чого залежить здоров'я нашого шлунка? Гастроентерологи кажуть, що найперше – від нашого харчування. Усі наші недоїдання і переїдання, усі стреси та шкідливі звички, усі барвники і консерванти б'ють по нашому здоров'ю. Яких правил треба дотримуватися, щоб вберегтися від гастриту, виразки і навіть раку, чи є ефективні методи лікування цих захворювань і за яку їжу наш шлунок буде вдячний? Про це говоримо в інтерв'ю з гастроентерологом Галиною Цап.

Є кілька причин захворювання травного тракту. Перша – харчування ... .

– Зараз весна, які продукти треба споживати здоровим людям і тим, хто має проблеми з травленням?

Навесні всі купують свіжі овочі і фрукти ... .

– Діагностика захворювань травного тракту – неприємна процедура. Чи є інші методи дослідження?

У наш час є багато методів дослідження, але золотим стандартом є гастроскопія. Ця процедура неприємна, але ... .

– Що ви хочете побажати нашим слухачам? Їжте здорову їжу, ... !

9. Послухайте інтерв'ю і порівняйте вашу відповідь і відповідь лікаря. Що у них спільне, а що – відмінне?

10. Доповніть діалог.

Пацієнт: Добрий день.

Дієтолог: ...

Пацієнт: Я хочу трохи схуднути.

Дієтолог: ...

Пацієнт: Мені 45 років, маса тіла – 120 кілограмів.

Дієтолог: ...

Пацієнт: Я люблю смачно попоїсти. Не уявляю свого життя без м'яса, сала і пива. Може, є якість таблетки?

Дієтолог: ...

Пацієнт: Я пробував дотримуватися дієти, але не довше, ніж на два дні.

Дієтолог: ...

Пацієнт: Але я дуже люблю солодке – цукерки, печиво...

Дієтолог: ...

Пацієнт: Я люблю все добре солити.

Дієтолог: ...

Пацієнт: Я зайнятий і не маю часу їсти шість разів на день.

Дієтолог: ...

Пацієнт: А можна замість води і зеленого чаю пити пиво?

Дієтолог: ...

Пацієнт: Я спробую. Відчуваю, це буде нелегко...

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

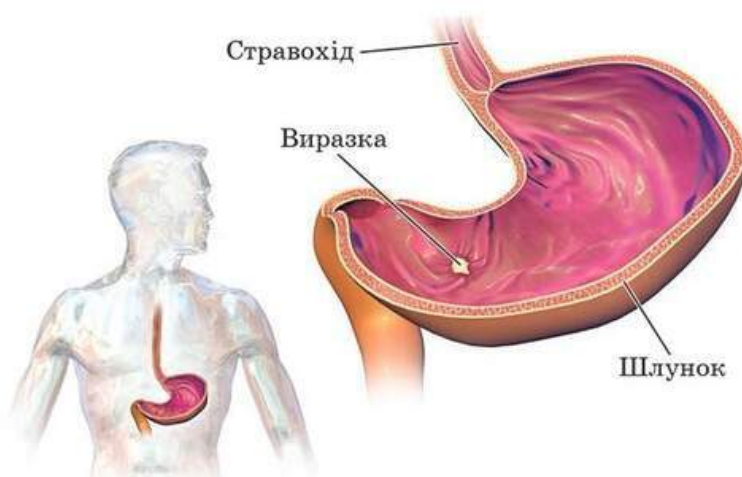
1. Вставте у текст виділені тлом слова.

Гастрит і виразка шлунка

Жовч, запалення, ліки, оболонка, речовини, сигнали, сік, стрес, тракт, харчування.

Гастрит. Це ... слизової оболонки шлунка. Гастрит переважно виникає, коли у людини порушений режим ... , вона погано переживає їжу, їсть неякісні продукти, гостру, дуже гарячу або дуже холодну їжу, яка подразнює шлунок. Крім того, гастрит може виникати через алкоголь і деякі ...

Виразка шлунка. Якщо слизова ... шлунка порушується, шлунковий ... може руйнувати стінки шлунка. Тоді утворюється рана, або виразка.

2.3. Спілкування лікаря і пацієнта із симптомами захворювань органів травної системи

Причиною виразки шлунка дуже часто є ... . Якщо людина спокійна, то кислі ферменти надходять у шлунок тільки коли є спеціальні ... про те, що з'явилася їжа. Потім, коли концентрація шлункового соку стає меншою, дванадцятипала кишка відкривається і приймає їжу. У дванадцятипалій кишці їжа переробляється в лужних речовинах (наприклад, ...).

Якщо у людини стрес, дванадцятипала кишка відкривається раніше, і концентровані шлункові соки потрапляють у неї і руйнують її. Так само лужні ... потрапляють у шлунок і руйнують стінки шлунка. Утворюється виразка. Щоб захистити травний ... у період стресу, треба випити склянку кислого молока або хоча б склянку холодної води.

2. Об'єднайте слова із двох колонок у словосполучення.

слизова	кишка
шлунковий	оболонка
кислі	речовини
лужні	сік
дванадцятипала	тракт
травний	ферменти

3. Напишіть відповіді на питання на основі тексту «Гастрит і виразка шлунка»:

(Що?) ... потрапляють (куди?) ... .
 (Що?) ... надходять (куди?) ... .
 (Що?) ... руйнують (що?) ... .
 (Що?) ... переробляється (де?) ... .

(Що?) ... відкривається (коли?) ... .
 (Що?) ... виникає (чому?) ... .
 (Що?) ... утворюється (коли?) ... .
 (Що?) ... з'являється (де?) ... .

4. Поставте питання до підкреслених слів: де? звідки? куди?

1. Зі стравоходу їжа потрапляє у шлунок.
2. У шлунку їжа перебуває близько двох годин.
3. Поживні речовини всмоктуються в кишківнику і надходять у кров і лімфу.
4. Кров переносить поживні речовини до клітин і тканин організму.
5. Кислі ферменти надходять у шлунок.
6. У дванадцятипалій кишці їжа переробляється в лужних речовинах.
7. Концентровані шлункові соки потрапляють у дванадцятипалу кишку.
8. Лужні речовини потрапляють у шлунок.

5. Об'єднайте слова із переліку А і слова з переліку Б. Утворіть усі можливі комбінації.

А

Причина, виразка, половина, лікування, тисячі, симптоми, стан.

Б

Людей, випадків, гастриту, шлунка, дванадцятипалої кишки, антибіотиками, пацієнтів.

6. Доповніть текст реченнями А–Е. Одне речення зайве.

- А. Але спочатку потрібно зробити бактеріологічний аналіз.
- Б. Він вивчав дані біопсії тисячі пацієнтів.
- В. Вони тільки погіршують стан хворого.
- Г. Уперше вони написали про це в журналі у 1984 році.
- Г. І через тиждень він відчув перші симптоми гастриту.
- Д. Переважно ця бактерія не завдає шкоди людині.
- Е. У бідних країнах її виявляють у 90 % населення.

Гастрит треба лікувати антибіотиками

У 2005 році вчені Баррі Маршалл і Робін Уоррен отримали Нобелівську премію з фізіології та медицини. Вони виявили, що бактерія *Helicobacter pylori* є причиною гастриту, виразки шлунка і дванадцятипалої кишки. [...] У той час майже ніхто не вірив цьому. Усі вважали, що причина виразки – нездоровий спо-

сіб життя і стреси. Щоб довести свою гіпотезу, Маршалл сам випив бактерії *Helicobacter pylori*. [...].

Сьогодні медики впевнені, що стрес і гостра їжа не є причиною виразки шлунка. [...]. Доведено, що 90 % випадків виразки дванадцятипалої кишки і 80 % випадків виразки шлунка спричинені бактерією *Helicobacter pylori*. Ця бактерія живе в шлунку більше ніж половини людей на Землі. У розвинених країнах інфекція менше поширена (30–40 %). [...] Але це не означає, що половина людей на Землі хворі на гастрит, виразку шлунка або дванадцятипалої кишки. [...] Але у 10–15 % випадків імунітет дає збій, і людина хворіє.

Отже, для лікування гастриту, виразки шлунка або дванадцятипалої кишки треба використовувати антибіотики. [...] Він покаже, які саме антибіотики будуть ефективними в кожному випадку.

7. Дайте відповіді на питання.

1. За що вчені Баррі Маршалл і Робін Уоррен отримали Нобелівську премію?
2. Коли вони вперше написали про це?
3. Що медики вважали причиною гастриту, виразки шлунка і дванадцятипалої кишки раніше?
4. Що зробив Маршалл, щоб довести свою гіпотезу?
5. Скільки людей на Землі мають *Helicobacter pylori* у шлунку? Чи всі вони хворі?
6. Що треба використовувати для лікування гастриту, виразки шлунка або дванадцятипалої кишки?

8. Об'єднайте слова із двох колонок у сталі вирази:

Нобелівська	аналіз
нездоровий спосіб	антибіотики
поширена	життя
ефективні	інфекція
розвинені	кишка
бактеріологічний	країни
дванадцятипала	премія

9. Виберіть правильне слово (а, б, в, г) на основі тексту:

1. Учені Баррі Маршалл і Робін Уоррен ... Нобелівську премію.
а) вважали; б) отримали; в) відкрили; г) показали.
2. Вони ... , що бактерія *Helicobacter pylori* є причиною гастриту.
а) використовували; б) отримали; в) відкрили; г) хворіли.
3. Щоб ... свою гіпотезу, Маршалл сам випив бактерії *Helicobacter pylori*.
а) вважати; б) довести; в) відкрити; г) показати.

2.3. Спілкування лікаря і пацієнта із симптомами захворювань органів травної системи

4. Для лікування гастриту треба ... антибіотики.
а) отримати; б) довести; в) відкрити; г) використувувати.
5. Якщо імунітет ... збій, людина хворіє.
а) приносить; б) показує; в) дає; г) використовує.
6. Аналіз ... , які саме антибіотики будуть ефективними.
а) приносить; б) отримує; в) дає; г) показує.
7. Через тиждень учений ... перші симптоми гастриту.
а) отримав; б) відчув; в) дав; г) показав.

10. Доповніть речення на основі тексту.

- Бактерія *Helicobacter pylori* є ... гастриту.
- 80 % ... виразки шлунка спричинені бактерією.
- Helicobacter pylori* живе у шлунку більше ... людей на Землі.
- Переважно ця бактерія не завдає ... людині.
- У той час майже ніхто не ... цьому.
- Щоб довести свою ... , Маршалл сам випив бактерії.
- Через тиждень учений відчув перші ... гастриту.
- Сьогодні медики ... , що стрес і гостра їжа не є причиною виразки шлунка.
- Для ... гастриту треба використовувати антибіотики.
- Аналіз покаже, які саме антибіотики будуть ... у кожному випадку.

11. Вставте виділені тлом слова у речення.

Мозок, секунд, бактерій, кілограмів, літра, метри, метрів.

Цікаво знати

- Доросла людина з'їдає приблизно 907 ... їжі за рік.
- Потрібно 7 ... , щоб їжа пройшла по стравоходу до шлунка.
- Шлунок дорослої людини може вмістити 1,5 ... їжі.
- Тонка кишка має довжину 6 ... , а товста кишка – лише 2 ... .
- У травному тракті живе 300–500 ... .
- Кишківник і ... мають особливий зв'язок. Такі емоції, як гнів, неспокій і смуток, можуть впливати на процес травлення.

12. Прочитайте текст. Уставте фрагменти речень у текст, який наведено нижче:

... він – найбільший орган чуття ...

... люди, які мають синдром подразненого кишківника ...

... щось легке для травлення ...

... зв'язок системи травлення і мозку ...

... мозок подає сигнал до кишківника ...

... спричинює нервові блювання і пронос ...

Кишківник – другий мозок

Джулія Ендерс, лікарка з Німеччини, яка вивчає травлення, розповідає, як травлення пов'язане зі стресом:

«Мій знайомий наклав на себе руки. Я сиділа з ним поруч за день до цього. Відчувала його поганий подих. Коли дізналася про суїцид, подумала: може, травлення причетне до цього? Тож я почала шукати ... . І знайшла.

Ми вважали, що мозок подає команди до органів, а вони виконують їх.

Понад 10 % нервових закінчень, які поєднують мозок і кишківник, доставляють інформацію від мозку до кишківника. У стресових ситуаціях ... , і кишківник уповільнює свою роботу або навіть припиняє її, щоб не забирати

кров та енергію, а зберегти її для вирішення проблеми. Це ... , щоб позбутися їжі, яку він не може в цей час перетравити.

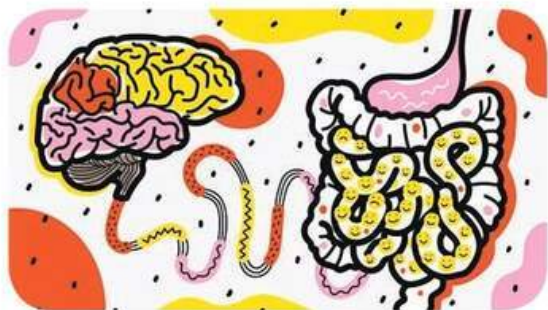
90 % нервових закінчень, які поєднують кишківник і мозок, доставляють інформацію від кишківника до мозку. Вдумайтесь у цю цифру. Кишківник, можливо, найважливіший порадник мозку, тому що ... . Він збирає інформацію не тільки про якість їжі, а й про роботу імунної системи і гормони у крові.

Кишківник збирає інформацію і відправляє її до мозку. Він здатний досягнути зони мора-

лі, страху, оброблення емоцій чи самоусвідомлення. Тому має сенс, що ... або запальні процеси у кишківнику, більше ризикують відчувати страх або депресію.

Настрій може йти зсередини. Це знання допомагає мені, коли я прокидаюся вранці й починаю хвилюватись або маю поганий настрій. Тоді я думаю: «А що я їла вчора? Можливо, забагато нервувалася чи вечеряла запізно?» Тоді я встаю, готую чай і ... . Ці прості дії приносять велику користь».

13. Дайте відповіді на питання.

1. Чому Джулія Ендерс почала шукати зв'язок системи травлення і мозку?
2. Чому кишківник уповільнює свою роботу у стресових ситуаціях?
3. Чому у стані стресу в людини може бути пронос або блювання?
4. Яку інформацію кишківник передає до мозку?
5. Чому люди, які мають проблеми з кишківником, можуть мати депресію?
6. Як кишківник може впливати на настрій?

14. Знайдіть у тексті слова, що означають те саме:

1. Убив себе = ...
2. Працює повільніше = ...
3. Травлення відіграє роль у цьому = ...
4. Проаналізуйте це = ...
5. Дійти до зони страху = ...
6. Може зробити щось = ...

15. Об'єднайте фразеологізм і його значення:

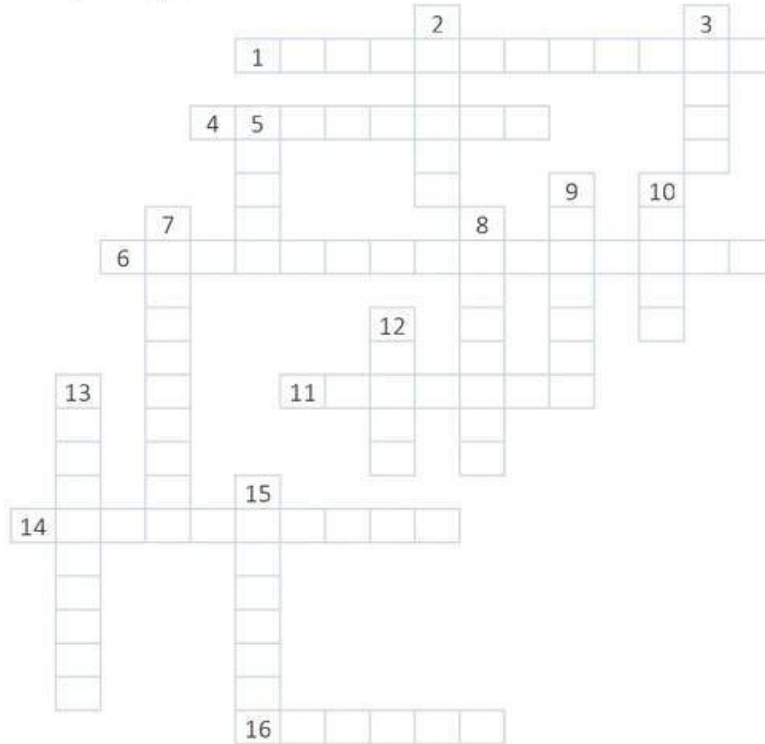
стати поперек горла	голодний
набити шлунок	нервуватися
у печінках сидіти	перекусити
печінки їсти	дуже худий
кишки грають марш	заважати
жовчний	злий
живіт присох до спини	набриднути
заморити черв'яка	поїсти

16. Використайте в реченнях фразеологізми з попередньої вправи.

1. Ця анатомія мені вже так набридла!
2. Викладач сказав, що він не хоче нервуватися через таких студентів, як ми.
3. Я не поснідав вранці і вже на другій парі був голодний.
4. Ми були дуже голодні і купили вафлі в кафе, щоб перекусити.
5. Коли я приїхав додому на канікули, мама сказала, що я дуже худий.
6. Усі ці напівфабрикати існують для того, щоб можна було щось поїсти і не померти з голоду.
7. Усі кажуть, що наш викладач з анатомії неприємний і злий. А мені він здається дуже добрим!

17. Розгадайте кросворд.

По горизонталі:

1. Обстеження шлунка.
4. Надмірна маса тіла.
6. Фахівець, який лікує захворювання травної системи.
11. Головний фільтр і біохімічна фабрика організму.
14. Запалення жовчного міхура.
16. Процедура очищення кишківника за допомогою води.

По вертикалі:

2. Часті й рідкі випорожнення.
3. Особливий режим харчування.
5. Черевна порожнина.
7. На порожній шлунок.
8. Шкідливий вплив їжі на організм.
9. Рана у шлунок.
10. Відчуття, що ви дуже хочете їсти.
12. Відчуття пекучого болю у стравоході.
13. Без рідкої і гарячої їжі.
15. Орган травної системи, є тонка і товста.

18. Поясніть, як ви розумієте прислів'я.

- Тримай голову в холоді, шлунок у голоді, а ноги в теплі.
- Шлях до серця чоловіка лежить через його шлунок.
- Любов – дивна річ: харчується голодом і вмирає від їжі.
- У піст важливо не їсти один одного.
- Виразка часто буває не від того, що ми їмо, а від того, що їсть нас.
- Людина копає собі могилу зубами.

19. Прочитайте текст. Вставте пропущені слова, які виділено тлом.

Якщо, коли, ніж, що, а, але, або, як.

Харчування в університеті

Останні дослідження показують, ... 59 відсотків студентів в університеті пропускають обід щотижня, ... 65 відсотків не мають часу поспішити. Раціональне харчування не є пріорите-

том для студентів, ... ті самі дослідження свідчать, ... половина студентів шкодують, ... їх не вчили готувати в школі.

MEDLIT
медична література

КУПИТИ